

Glavna skrb »uporabnikov« vzgoje in izobraževanja (tj. učencev in staršev) in posledično tudi šole je glede zagotavljanja pravic z (u)pravno natančnostjo postopkov in dokumentacije razumljivo usmerjena predvsem na dve ključni problematični področji: na področje vzgojnih ukrepov ter na področje ocenjevanja.⁵ Podrobneje bomo izpostavili področje vzgojnih ukrepov, kjer se resnost uradniške plati šole precej očitno stopnjuje in spreminja po načinu svojega učinkovanja.

Nekoč je na tem področju veljal *Pravilnik o pravicah in dolžnostih učencev v osnovni šoli* (Ur. l. RS, št. 31/1996, 15/1998, 75/2004), ki je določal pravice učencev, njihovo uveljavljanje in izpolnjevanje dolžnosti ter kršitve šolskih pravil in oblike vzgojnih ukrepov. Opredeljeval je lažje in težje kršitve pravil ter predpisoval ustrezne vrste vzgojnih ukrepov ter postopek njihovega izrekanja. Vrste vzgojnih ukrepov so obsegale ustni opomin razrednika, pisni opomin razrednika, strogi opomin razrednika (t. i. »ukor« razrednika), opomin oddelčnega učiteljskega zbora, opomin ravnatelja in možnost premestitve v drug oddelek ter opomin učiteljskega zbora z možnostjo začetka postopka odločanja o prešolanju učenca (*Pravilnik o pravicah in dolžnostih*, Ur. l. RS, št. 31/1996, 33. člen). Leta 2007 se je v *Zakon o osnovni šoli* vnesla razširitev 60. člena, ki po spremembi obsega dve poglavji in devet podčlenov (ZOsn-F, Ur. l. RS, št. 102/2007). V prvem podpoglavju, »IV.A ODLOČANJE O PRAVICAH IN DOLŽNOSTIH UČENCEV«, se v 60.a členu pojavi že omenjena novost eksplicitne omembe *Zakona o splošnem upravnem postopku* (ZUP). To poglavje nadalje podrobno opredeljuje oblikovanje in sestavo pritožbene komisije, ki odloča o pritožbah v zvezi z ureničevanjem pravic in dolžnosti učencev. Pritožbena komisija ni novost. Tudi *Pravilnik o pravicah in dolžnostih* (1996) je določal, da se ob morebitnih pritožbah staršev zoper vzgojni ukrep imenuje komisija. Razlika je v tem, da je bila komisija takrat tričlanska (z enim zunanjim članom) in sklicana po potrebi, medtem ko po spremenjenem zakonu na šoli stalno deluje desetčlanska komisija, ki jo večinoma sestavljajo zaposleni in katere (za vsak primer posebej izbranih) pet članov sedaj odloča o vsakem posameznem premeru (trije predstavniki šole, dva zunanja člana).⁶

5 Letno poročilo Inšpektorata za šolstvo in šport iz leta 2003 denimo izrecno navaja, da med prevladujočimi pobudami izrednega inšpekcijskega nadzora, ki se nanašajo na izpolnjevanje pravic in dolžnosti, »močno izstopajo tiste, ki se nanašajo na pravice v zvezi z ocenjevanjem znanja in vzgojnim ukrepanjem« (*Poročilo glavnega inšpektorja 2003*: 14).

6 Mimogrede naj omenimo, da se eksplicitna uvedba pristojnosti ZUP nanaša tudi na delo in odločanje pritožbene komisije. Z vidika rabe ZUP ta »rešitev načeloma ni najbolj posrečena, ker ZUP vodenje upravnega postopka prilagaja monokratičnemu (enoosebnemu) organu« (Kovač, 2007: 59). ZOsn-F pa določa »ne le komisijo kot sestav več oseb, ampak kombinira splošno komisijo in komi-